

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

05-08-106

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання практичних робіт
з навчальної дисципліни
«Рекреаційна географія»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Туризм»
спеціальності 242 «Туризм»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІАЗ
Протокол № 06 від 31.03.2020 року

Рівне – 2020

Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Рекреаційна географія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Туризм» спеціальності 242 «Туризм» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Кушнірук Ю. С. – Рівне : НУВГП, 2020. – 12 с.

Укладач: Кушнірук Ю. С., доцент, канд. геогр. наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Відповідальний за випуск: Коротун С. І., доцент, к.геогр.н., завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Керівник групи забезпечення спеціальності 242 «Туризм»

Романів А. С.

© Ю. С. Кушнірук, 2020
© НУВГП, 2020

Вступ

В умовах екстенсивної та інтенсивної взаємодії суспільства і природи, зростання потреб суспільства в рекреації виникає об'єктивна необхідність в планомірному використанні природних багатств для задоволення потреб, тобто в організації особливого виду природокористування – рекреаційного.

Розвиток рекреації та туризму в сучасному світі виступає невід'ємним фактором розширеного відтворення фізичних, інтелектуальних та емоційних сил людини.

Мета: формування спеціальних знань з методологічних засад рекреаційної географії як науки, територіальної організації рекреаційно-туристичного господарства України і світу, яка в сучасних умовах перетворилася на вагомий і визначний чинник економічного розвитку.

Завдання дисципліни полягає у вивченні теоретичних основ даної дисципліни – пізнання закономірностей виникнення, функціонування і розвитку територіально-рекреаційних систем, методів дослідження рекреаційної географії, ознак районування – умов, факторів задля успішного вирішення як наукових, так і практичних питань, пов'язаних з подальшим розвитком рекреаційної географії, розкрити понятійно термінологічний апарат рекреаційної географії; розкрити зміст рекреаційної діяльності і висвітлити соціально економічну сутність рекреації; розкрити зміст рекреаційних ресурсів, засобів їх використання і оцінки; висвітлити механізм рекреаційного районування; вивченні загальних представлень про рекреаційну діяльність, поняття про рекреаційні ресурси, ознайомленні із рекреаційними ресурсами різних функціональних типів ТРС, розглянути екологічні проблеми використання рекреаційних ресурсів; визначенні теоретичних основ формування і факторів розвитку рекреаційних комплексів, їх спеціалізації та видів у сучасних конкретних умовах; вивченні досліджень зарубіжного та вітчизняного досвіду створення та функціонування рекреаційних комплексів; аналізу функціональної, галузевої та територіальної структури рекреаційно-туристичного комплексу України.

Завдання до практичних занять

Завдання № 1. Розрахунок рекреаційного навантаження на територію

Рекреаційне навантаження – комплексний показник антропогенного впливу (протягом комфортного періоду), який виражається кількістю відпочиваючих на одиниці площі, часом їх перебування на об'єкті рекреації і видом відпочинку.

Рекреаційні навантаження бувають *допустимі* (оптимально та граничнодопустимі) і *деструктивні* (критичні та катастрофічні). При допустимих навантаженнях у природі зумовлюються зміни зворотного характеру, ландшафтні комплекси здатні до самовідновлення, але при цьому втрачаються деякі неістотні ландшафтні елементи і взаємозв'язки (в лісових ландшафтних комплексах (ЛК), наприклад, зрідження пологів деревостану і підросту, збіднення видового складу травостою). При критичних і катастрофічних рекреаційних навантаженнях відбуваються незворотні зміни інваріанта ЛК, корінна ломка ландшафтно-просторово-часової структури.

Природно-антропогенний процес, зумовлений стихійним освоєнням території, що супроводжується деструктивними змінами природних ландшафтних комплексів, називають *рекреаційною дигресією*.

Під час визначення величини рекреаційних навантажень на територію приймають такі геоекологічні принципи:

- збереження ландшафтного різноманіття у процесі природокористування;
- повсюдність і профілактичність природоохоронних заходів;
- оптимізація взаємодії людини з природою;
- раціональне використання пейзажної різноманітності ЛК, що передбачає рівномірне територіальне розподілення рекреантів.

Для визначення рекреаційного навантаження використовуються такі параметри:

- одночасна кількість відпочиваючих (об'єднаних спільністю такого виду відпочинку) на одиниці площі за обліковий період (люд/га);

- сумарний час кожного виду відпочинку на одиниці площі за обліковий період (год/га);

- тривалість облікового періоду в годинах (можлива тривалість відпочинку в середньому за день береться 8 год., 1 рік – 8760 год.)

Одиницею виміру рекреаційного навантаження є люд.год/га, або люд.день/га. Для практичного використання більш зручна остання – люд.день/га. За необхідності ця одиниця трансформується в більш укрупнені – люд.сезон/га, люд.рік/га.

Поняття люд.день/га означає, що протягом всього комфортного періоду на ділянці площею 1 га щоденно по 8 год. відпочиває один чоловік. Якщо взяти, приміром, 0,1 люд.день/га, то це значить, що на ділянці площею 1 га щоденно протягом комфортного періоду 1 людина відпочиває вже вдесятеро менше часу, тобто приблизно 50 хв. Останнє вважається рівноцінним рекреаційному навантаженню від проходження 50 людей ділянкою 1 га за 1 хв.

Рекреаційне навантаження визначають за формулою:

$$P = \frac{K \times T}{S} \quad (1)$$

P – рекреаційне навантаження, люд.год/га;

K – кількість рекреантів;

T – тривалість окремого виду відпочинку, год(днів);

S – площа території рекреаційного впливу.

Таблиця 1

Показники для розрахунку рекреаційного навантаження

Варіант 1			Варіант 2			Варіант 3			Варіант 4			Варіант 5		
К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С
люд	год	га	люд	год	Га	люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га
12	4	25	11	5	22	19	6	50	16	2	16	6	3	8
Варіант 6			Варіант 7			Варіант 8			Варіант 9			Варіант 10		
К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С
люд	год	га	люд	год	Га	люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га
7	4	10	15	3	6	55	4	12	3	2	64	9	2	26
Варіант 11			Варіант 12			Варіант 13			Варіант 14			Варіант 15		
К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С
люд	год	га	люд	год	Га	люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га
16	8	6	5	8	16	45	6	19	3	8	12	14	5	23
Варіант 16			Варіант 17			Варіант 18			Варіант 19			Варіант 20		
К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С
люд	год	га	люд	год	Га	люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га
9	3	22	15	4	66	69	8	3	2	1	69	15	6	12
Варіант 21			Варіант 22			Варіант 23			Варіант 24			Варіант 25		
К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С
люд	год	га	люд	год	Га	люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га
8	3	11	12	4	18	23	5	12	59	4	87	28	6	11
Варіант 26			Варіант 27			Варіант 28			Варіант 29			Варіант 30		
К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С	К	Т	С
люд	год	га	люд	год	Га	люд	год	га	люд	год	га	люд	год	га
34	5	96	87	6	22	18	3	64	7	2	83	16	9	21

Завдання № 2.

Важливим фактором зміни міжнародних рекреаційних потоків і важливим поняттям в міжнародній рекреації є сезонність. Це явище зміни кількості туристських прибуттів в окремих районах та в світі в цілому залежно від пори року.

Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності).

Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності) за формулою (5)

$$K_{np} = \frac{TД_{max}}{TД_{min}}, \quad (2)$$

де K_{np} - коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку;

$TД_{max}$ ~ кількість туроднів за період (найчастіше за місяць) з максимальним туристичним потоком;

$TД_{min}$ - кількість туроднів за період з мінімальним туристичним потоком.

Вихідні дані для вибору варіанта:

1. Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності). Якщо показники туроднів за місяцями становлять (млн.) у Європейському регіоні: 26, 28, 32, 36, 46, 50, 67, 65, 50, 37, 27, 28
2. Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності). Якщо показники туроднів за місяцями становлять (млн.) у Азійсько-Тихоокеанському регіоні: 15, 15, 16, 15, 15, 14, 16, 15, 13, 15, 14, 16
3. Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності). Якщо показники туроднів за місяцями становлять (млн.) у Американському регіоні: 12, 11, 13, 11, 12, 12, 15, 14, 11, 10, 11, 13
4. Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності). Якщо показники туроднів за місяцями становлять (млн.) у Близькосхідному регіоні: 5,7; 4,2; 4,4; 5,4; 4,5; 3,9; 4,9; 5,1; 4,1; 4,4; 5,0; 4,2

5. Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності). Якщо показники туроднів за місяцями становлять (млн.) у Африканському регіоні: 3,0; 3,1; 3,5; 3,8; 3,5; 3,9; 5,5; 4,8; 3,7; 3,8; 3,8; 3,9
6. Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності). Якщо показники туроднів за місяцями становлять (млн.) у Африканському регіоні: 31; 25; 35; 38; 35; 39; 55; 48; 37; 38; 38; 39
7. Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності). Якщо показники туроднів за місяцями становлять (млн.) у Африканському регіоні: 4,0; 6,1; 7,5; 9,8; 4,5; 6,9; 7,5; 4,8; 8,7; 1,8; 3,8; 7,9
8. Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності). Якщо показники туроднів за місяцями становлять (млн.) у Африканському регіоні: 0,5; 1; 5; 8; 5; 9; 5; 8; 7; 8; 8; 9
9. Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності). Якщо показники туроднів за місяцями становлять (млн.) у Африканському регіоні: 56, 58, 52, 56, 46, 50, 57, 65, 40, 57, 27, 28
10. Обрахувати коефіцієнт нерівномірності туристичного потоку (коефіцієнт сезонності). Якщо показники туроднів за місяцями становлять (млн.) у Африканському регіоні: 32, 43, 53, 63, 32, 72, 35, 34, 33, 30, 23, 83

Завдання № 3.

Важливим поняттям в світовій рекреації є міжнародні рекреаційні потоки, що є переміщення значних мас людей з метою відпочинку, які тяжіють до рекреаційних територій і характеризуються перетинанням державних кордонів.

Кількість туристичних прибуттів – число зареєстрованих туристів, що прибули в ту чи іншу країну (регіон) за певний період часу, зазвичай календарний рік.

Обрахувати темпи зростання туристських прибуттів.

Вихідні дані для вибору варіанта:

1. Обрахувати темпи зростання туристських прибуттів. Якщо міжнародні туристські прибуття (млн.осіб) становлять у Європейському регіоні: 1990 р.- 265, 1995 р.- 309, 2000 р.- 392 , 2005 р.- 442, 2006 р.- 468, 2007 р.- 488, 2008 р.- 489, то приріст за період 1990-2008 рр. буде становити ..., середньорічний приріст за період 1990-2007 рр. буде становити ...
2. Обрахувати темпи зростання туристських прибуттів. Якщо міжнародні туристські прибуття (млн.осіб) становлять в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: 1990 р.- 55, 1995 р.- 82, 2000 р.- 110 , 2005 р.- 153, 2006 р.- 166, 2007 р.- 182, 2008 р.- 184, то приріст за період 1990-2008 рр. буде становити ..., середньорічний приріст за період 1995-2006 рр. буде становити ...
3. Обрахувати темпи зростання туристських прибуттів. Якщо міжнародні туристські прибуття (млн.осіб) становлять в Американському регіоні: 1990 р.- 93, 1995 р.- 109, 2000 р.- 128, 2005 р.- 133, 2006 р.- 135, 2007 р.- 143, 2008 р.- 147, то приріст за період 1990-2008 рр. буде становити ..., середньорічний приріст за період 1995-2008 рр. буде становити ...
4. Обрахувати темпи зростання туристських прибуттів. Якщо міжнародні туристські прибуття (млн.осіб) становлять у світі: 1990 р.- 438, 1995 р.- 534, 2000 р.- 684 , 2005 р.- 804, 2006 р.- 853, 2007 р.- 904, 2008 р.- 922, то приріст за період 1990-2008 рр. буде становити ..., середньорічний приріст за період 1990-2008 рр. буде становити ...
5. Обрахувати темпи зростання туристських прибуттів. Якщо міжнародні туристські прибуття (млн.осіб) становлять у Близькосхідному регіоні: 1990 р.- 9, 1995 р.- 13, 2000 р.- 25, 2005 р.- 38, 2006 р.- 41, 2007 р.- 47, 2008 р.- 55, то приріст за період 1990-2008 рр. буде становити ..., середньорічний приріст за період 2000-2008 рр. буде становити ...
6. Обрахувати темпи зростання туристських прибуттів. Якщо міжнародні туристські прибуття (млн.осіб) становлять у

регіоні Північна Європа: 1990 р.- 28, 1995 р.- 35, 2000 р.- 44 , 2005 р.- 53, 2006 р.- 57, 2007 р.- 58, 2008 р.- 57, то приріст за період 1990-2008 рр. буде становити ..., середньорічний приріст за період 1990-2007 рр. буде становити ...

7. Обрахувати темпи зростання туристських прибуттів. Якщо міжнародні туристські прибуття (млн.осіб) становлять в регіоні Західна Європа: 1990 р.- 109, 1995 р.- 112, 2000 р.- 140 , 2005 р.- 143, 2006 р.- 150, 2007 р.- 155, 2008 р.- 153, то приріст за період 1990-2008 рр. буде становити ..., середньорічний приріст за період 1995-2006 рр. буде становити ...
8. Обрахувати темпи зростання туристських прибуттів. Якщо міжнародні туристські прибуття (млн.осіб) становлять в регіоні Північно-Східна Азія: 1990 р.- 26, 1995 р.- 41, 2000 р.- 58, 2005 р.- 86, 2006 р.- 92, 2007 р.- 101, 2008 р.- 101, то приріст за період 1990-2008 рр. буде становити ..., середньорічний приріст за період 1995-2008 рр. буде становити ...
9. Обрахувати темпи зростання туристських прибуттів. Якщо міжнародні туристські прибуття (млн.осіб) становлять у регіоні Південно-Східна Азія: 1990 р.- 21, 1995 р.- 28, 2000 р.- 36 , 2005 р.- 48, 2006 р.- 53, 2007 р.- 60, 2008 р.- 62, то приріст за період 1990-2008 рр. буде становити ..., середньорічний приріст за період 1990-2006 рр. буде становити ...
10. Обрахувати темпи зростання туристських прибуттів. Якщо міжнародні туристські прибуття (млн.осіб) становлять у регіоні Північна Америка: 1990 р.- 71, 1995 р.- 81, 2000 р.- 91, 2005 р.- 90, 2006 р.- 91, 2007 р.- 95, 2008 р.- 98, то приріст за період 1990-2008 рр. буде становити ..., середньорічний приріст за період 2000-2008 рр. буде становити ...

Література

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. Київ : Видавничий центр КНУ ім. Т.Г.Шевченка, 2001. 395 с.
2. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреаології та рекреаційної географії. Київ : Палітра, 1997. 130 с.
3. Іванунік В.О. Концепції оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів Чернівці : Чернівецький нац. унт, 2011. 84 с.
4. Кравців В., Гринів Л., Копач М., Кузик С. Науково-методичні засади реформування рекреаційної сфери. Львів: НАНУ Ін-т рег. дослідж., 1999. 80 с.
5. Кравченко Н.О. Рекреаційне господарство Полісся : сучасний етап та перспективи розвитку. Ніжин : МІЛАНІК, 2007. 172 с.
6. Кудла Н.Є. Рекреаційна географія : електронний підручник. 2012. 150 с. URL: <http://www.cpto.if.ua/elbook.php>
7. Кушнирук Ю. С. Оценка рекреационно-туристического потенциала природных ресурсов Ривненской области. *Materiály XIII mezinárodní vědeckopraktická konference «Aplikované vědecké novinky 2017».* 2230 cervencu 2017 roku. Volume 3 : Geografie a geologie : Praha. Publishing House «Education and Science». 2017. S. 3740.
8. Кушнирук Ю. С. Особенности использования рекреационных ресурсов Северо-Западного социальноэкономического района Украины. *Materiály XI mezinárodní vědecko praktická konference «Moderní vymoženosti vědy 2015».* 27 ledna 05 února 2015 roku. Díl 13. Zemědělství. Zeměpis a geologie. Ekologie : Praha. Publishing House «Education and Science» 2015. s.r.o S. 3032.
9. Кушнірук Ю. С. Рекреаологія : навчальний посібник. Рівне : ФОП Рожков М.М. 2015. 148 с.
10. Кушнірук Ю. С. Рекреація та курортологія : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 146 с.
11. Кушнірук Ю. С. Екологічні аспекти природних рекреаційних ресурсів Волинського Полісся. Меліорація та облаштування Українського Полісся : колективна монографія (наукове видання). Розділ 64. Рекреаційно-туристичний комплекс Західного Полісся. /

за наук редак. Я. М. Гадзала, В. А. Сташука, А. М. Рокочинського. Т. 2. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. С.763-770.

12. Кушнірук Ю. С. Актуальні аспекти використання рекреаційних ресурсів на Рівненщині. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. Рівне, 2009. № 4 (48). С. 60-66.

13. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг. Київ : Альтерпрес, 2002. 436 с.

14. Масляк П. О. Рекреаційна географія : навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 343 с.

15. Мацола В. І. Рекреаційно-оздоровчо-туристичний комплекс (питання теорії, методології, практики). Львів, 1998. 278 с.

16. Павлов В. І., Черчик Л. М. Рекреаційний комплекс Волині: теорія, практика, перспективи. Луцьк : Надстир'я, 1998. 127 с.

17. Покоłodна М. М. Рекреаційна географія : навч. посібник. Харків : ХНАМГ, 2012. 275 с.

18. Сюткін С. І., Леонтьєва Г. Г. Рекреаційна географія. Суми : СумДПУ, 2007.

19. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.

20. Черчик Л. М. Рекреаційні ресурси : теорія і методологія. Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2009. 200 с.

Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України. URL : <http://www.kmu.gov.ua/>

2. Законодавство України. URL : <http://www.rada.kiev.ua/>

3. Державний комітет статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>

5. Рівненська державна обласна бібліотека URL : <http://www.libr.rv.ua/>

6. Наукова бібліотека НУБГП URL : <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>